

Kapittel 12

Særlige plikter

12.1 Innledning

Problemstillingene som reises i dette kapitlet er først *hvem* som skal sørge for at regelverkets krav er oppfylt, altså hvem som er pliktsubjekt etter loven, se kap. 12.3.1. Videre vurderes om de som er ansvarlige etter loven, bør kunne pålegges å oppfylle sine plikter *på en bestemt måte*, se kap. 12.3.2. I kap. 12.3.3 omtales plikter for andre som har oppgaver i forhold til måleredskaper og målinger.

Plikter under gjennomføring av tilsynet behandles i kapittel 13.6.

Nedenfor i kap. 12.2 gis imidlertid først en gjennomgang av dagens regelverk.

12.2 Gjeldende rett

Lov om mål og vekt inneholder ingen generell bestemmelse om hvem som skal anses som pliktsubjekt. Loven taler f.eks. om ”bruker” (målv. § 46) og ”selger” (målv. § 48). Hvem som konkret må anses å omfattes av de ulike betegnelsene, vil fremgå av en konkret tolkning.

Lov om mål og vekt inneholder en del konkrete plikter som tar sikte på sikre etterlevelse av regelverket. Etter målv. § 46 har bruker plikt til å holde måleredskaper i orden. Denne bestemmelsen slår også fast at det er bruker som har plikt til å sørge for gyldig justering.

Den som selger måleredskaper som er undergitt periodisk revisjon, skal etter målv. § 48 opplyse kjøperen om dette før handelen avsluttes. Bestemmelsen er delvis av kjøpsrettslig karakter, da kjøperen kan kreve handelen omgjort eller kreve erstatning dersom selger ikke overholder sin opplysningsplikt. Bestemmelsen har likevel også

en viss betydning i forhold til å sikre at regelverket etterleveres.

Målv. § 11 omhandler plikt til å sørge for omjustering. Omjustering vil si at måleredskaper må justeres på nytt etter reparasjon. Det fremgår av denne bestemmelsen at det påligger så vel eieren eller brukeren som reparatøren å sørge for dette. Reparatør av måleredskaper har således plikt til å rekvirere omjustering av måleredskaper etter reparasjon.

12.3 Forslag i ny lov

12.3.1 Ansvarlige etter loven

Hvem som er ansvarlig etter lov om måling, vil gå fram av den enkelte bestemmelse etter en konkret tolkning. Se også utredningens kap. 13.3. Prosjektgruppen går ikke inn for å presisere nærmere i selve loven hvem som er å anse som ansvarlig etter de ulike bestemmelsene. En uttømmende presisering i loven kan medføre at de som bør ha et ansvar ikke blir omfattet, fordi de ikke er direkte nevnt i loven. Det kan derimot være naturlig å si noe om hvem som er å anse som ansvarlig i de enkelte forskriftene til loven.

Det kan ikke utelukkes at det i praksis kan oppstå tvilstilfeller som ikke umiddelbart lar seg løse gjennom tolkning. Prosjektgruppen foreslår derfor en bestemmelse i lovutkastet § 35 som gir departementet hjemmel til nærmere å presisere hvem som skal anses som pliktsubjekt i henhold til de enkelte bestemmelser i loven.

Den foreslåtte bestemmelsen vil i tvilstilfeller være viktig for å kunne plassere ansvaret etter loven når det er uklart hvem som er ansvarlig, slik at det ikke blir noen tvil om hvem de materielle

reglene retter seg mot. Avklaring av ansvarsforhold er også en forutsetning for iverksetting av reaksjoner ved brudd på regelverket. Bestemmelsen vil således ha betydning i forhold til hvem det kan bli aktuelt å iverksette reaksjoner mot hvis ansvarsforholdet ellers ville vært uklart. Klare ansvarsforhold gjør også loven mer forutsigbar da de ansvarlige ikke kan være i tvil om at de materielle reglene er rettet mot dem.

12.3.2 Særlige plikter for å sikre etterlevelse av regelverket

12.3.2.1 Plikt til å sikre egen etterlevelse av regelverket

Prosjektgruppen mener at det kan være et behov for å pålegge de ansvarlige etter loven å iverksette ulike tiltak for å sikre etterlevelse av regelverket. Det kan f.eks. være tale om plikt til å følge visse prosedyrer eller rutiner.

I realiteten vil det ofte være slik at aktørene på visse områder ikke har kompetanse til å legge opp egne rutiner for hvordan regelverket best kan etterleves. På enkelte områder kan måleteknikk oppfattes som et så perifert område at det er en reell fare for at regelverket ikke får sin tiltenkte virkning dersom myndighetene ikke også gir bestemmelser om *hvordan* regelverket skal oppfylles, f.eks. at de ansvarlige etter loven pålegges å gjennomføre egenkontroll med jevnlig mellomrom. Det kan også tenkes at pålagte rutiner oppfattes som *ønskelige* innen visse bransjer, fordi de da slipper å bruke ressurser på å legge opp egne rutiner for egenkontroll.

I lovutkastet § 20 første ledd er det derfor foreslått en bestemmelse om at departementet i forskrift kan pålegge de ansvarlige etter loven å iverksette ulike tiltak for å sikre etterlevelse av regelverket.

Bestemmelsen gir også mulighet til å videreføre dagens ordning med periodisk godkjenning på visse områder. Dette foreslås derfor nærmere presisert i bestemmelsen. Det kan bl.a. være behov for å videreføre dagens godkjenningsordning i en overgangsperiode, inntil aktørene selv opparbeider seg kompetanse og rutiner til å ivareta de pliktene som det nye lovforslaget pålegger dem. I visse tilfeller kan det også tenkes at periodisk godkjenning/verifikasjon vil være den mest hensiktsmessige måten å sikre etterlevelse av regelverket på, slik at godkjenningsordningen, f.eks. for visse bransjer, også bør gjelde videre

under den nye loven. Ordningen bør da kun gjelde innenfor en avgrenset gruppe eller bransje, og ikke overfor det enkelte pliktsubjektet særskilt, da dette bl.a. vil kunne medføre ulike konkurransevilkår innenfor bransjen. Bestemmelsen bør derfor kun gi adgang til å fastsette forskrifter, og ikke enkeltvedtak.

Det kan også være behov for å pålegge de ansvarlige plikter for å sikre mest mulig effektivt tilsyn med at regelverket etterleves. Dersom tilsynsmyndigheten mener at systemkontroll vil være den mest hensiktsmessige tilsynsformen for ett bestemt område, må aktørene kunne pålegges å ha et kvalitetssystem som også omfatter målinger.

Boks 12.1: Eksempler på når det kan være aktuelt å pålegge plikter.

a) Det vil kunne være naturlig å pålegge nettselskaper som leverer elektrisk kraft å gjennomføre en stikkprøvekontroll for de elektrisitetmålerne som de selv har plassert ut i nettet. Kontrollopplegget bør da godkjennes av tilsynsmyndigheten samtidig som tilsynsmyndigheten kontrollerer at kontrollopplegget følges og at nettselskapet gjennomfører nødvendige korreksjoner og utskiftinger som følge av stikkprøvekontroller.

b) Innenfor enkelte bransjer/bedrifter, som f.eks. raffinerier og større industribedrifter, vil det kunne være naturlig å sette krav til et tilfredsstillende kvalitetssikringssystem som omfatter en egnet egenkontroll av måleredskapene. I slike situasjoner vil myndigheten for måleteknikk kunne gi en godkjenning av kvalitetssystemet og gjennomføre oppfølgende kontroller med at kvalitetssystemet følges.

12.3.2.2 Plikt til å sørge for at det er praktisk mulig å gjennomføre tilsyn og kontroll

Ved myndighetenes gjennomføring av tilsyn, kan det hende at det ikke vil være praktisk mulig å gjennomføre tilsyn med at regelverket er oppfylt. Et eksempel kan være dersom pakkelinjer er innrettet slik at det ikke er mulig å kontrollere måleredskapet, f.eks. at en vekt er plassert slik at det ikke er mulig å komme til for å legge på kontrollodd. I slike tilfeller vil heller ikke den ansvarlige selv kunne kontrollere at måleredskapet faktisk oppfyller lovens krav.

På denne bakgrunn foreslår prosjektgruppen at det innføres en regel i lovutkastet § 20 annet ledd om at de ansvarlige plikter å sørge for at kontroll

kan gjennomføres. Dersom det viser seg å være et generelt problem i en bransje å få utført kontroll, vil det være naturlig å gi mer konkrete krav i forskrift. For å sikre et effektivt tilsyn, mener prosjektgruppen imidlertid at det også må være mulig å fatte enkeltvedtak.

12.3.2.3 Særlige plikter for selger

Prosjektgruppen har vært av den oppfatning at forholdet mellom den som selger måleredskaper og kjøperen, som utgangspunkt må reguleres av kjøpsrettslige regler, se nærmere kap. 19.4 hvor forholdet til kjøpsrettslige regler er beskrevet. I visse situasjoner kan det likevel være viktig, sett fra myndighetenes synspunkt, å sikre at kjøper får tilstrekkelig informasjon fra selger. Det kan også være behov for å pålegge selger andre plikter for å sikre at regelverket blir etterlevd, f.eks. plikt til å melde fra til myndighetene om hvem som kjøper måleredskaper. Prosjektgruppen foreslår derfor i lovutkastet § 20 tredje ledd en bestemmelse om at selger kan pålegges plikter som skal sikre etterfølgende etterlevelse av regelverket under bruk av måleredskapet.

Da dette vil være plikter som ikke skal sikre at selgerens egne plikter etter loven for øvrig blir oppfylt, bør det bare kunne pålegges plikter som ikke er urimelige. At pålegget ikke må være urimelig, foreslås derfor tatt inn som et kriterium for å kunne pålegge plikter etter bestemmelsen.

Det kan også være behov for å pålegge plikter etter lovutkastet § 20 tredje ledd i andre avhendelsessituasjoner enn salgstilfeller. For å sikre at det kan pålegges plikter i disse tilfellene, foreslås en bestemmelse om at annen overdragelse av måleredskaper skal kunne likestilles med salg.

12.3.3 Plikter for andre som har oppgaver i forbindelse med måleredskaper og målinger

Det er flere aktører enn dem som regelverket direkte retter seg mot, som kan ha innvirkning på måleredskapene og målingene, f.eks. den som installerer, reparerer eller vedlikeholder måleredskaper.

De ansvarlige etter loven vil ofte søke råd og hjelp hos disse aktørene, f.eks. ved reparasjon av måleredskapene. Det må forventes at regelverket i større grad vil bli etterlevd dersom reparatøren har kompetanse til å vurdere om måleredskapet er i god nok stand i forhold til regelverkets krav. Reparatøren vil i så fall kunne formidle dette til sin kunde (brukeren av måleredskapet) som i neste

omgang kan treffe sine forholdsregler. Adgangen til å stille krav til andre som har oppgaver i forhold til måleredskaper og målinger, kan dermed bli et virkemiddel for å sikre bedre etterlevelse av regelverket og at lovens formål i større grad oppfylles. Prosjektgruppen mener derfor at det bør innføres en hjemmel til å fastsette nærmere krav om kompetanse hos slike aktører, jf. lovutkastet § 21 første ledd.

En slik bestemmelse vil også kunne styrke brukers stilling i forhold til reparatører og vedlikeholdere av måleredskaper dersom bruker kan stole på at disse aktørene har den nødvendige kompetanse, både i forhold til måleteknikk og i forhold til regelverket.

Et alternativ til å stille krav om kompetanse vil være at myndighetene stiller krav om formell godkjenning av de som har oppgaver i forhold til måleredskaper og målinger. En mulighet til å sette slike krav, foreslås derfor også hjemlet i lovutkastet § 21 første ledd. Det er f.eks. mulig for myndighetene å bestemme i medhold av lovutkastet § 20 at bruker av måleredskap skal benytte en godkjent reparatør eller vedlikeholder. Myndighetene må da også sikres en adgang til å godkjenne slike aktører.

Det kan også bli behov for å pålegge reparatører og andre aktører ulike plikter for å sikre etterlevelse av regelverket. F.eks. kan det være aktuelt å pålegge opplysningsplikt overfor bruker av måleredskaper dersom måleredskapet ikke oppfyller regelverkets krav. Det kan også være aktuelt å pålegge meldeplikt til myndigheten for måleteknikk dersom brudd på regelverket oppdages. En slik bestemmelse vil kunne sikre bedre etterlevelse og gjennomføring av regelverket. Det foreslås derfor en hjemmel for at de som har oppgaver i forbindelse med måleredskaper og målinger, også kan pålegges andre plikter, jf. lovutkastet § 21 annet ledd.

Siden lovens materielle krav ikke retter seg direkte mot disse aktørene, og så lenge disse aktørene ikke har en direkte nytte av måleredskapene og målingene, bør det settes som skranke at pliktene ikke må innebære en vesentlig ulempe for dem som pålegges pliktene.

